

Agata Kowalska

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID: 0000-0002-0539-4710

agata.kowalska@mail.umcs.pl

Skutki prawne przejęcia banku zagrożonego upadłością

Uwagi wstępne

Przedmiotem opracowania jest analiza skutków prawnych przejęcia banku zagrożonego upadłością. Owo przejęcie może przybrać jedną z trzech dopuszczalnych form: 1) być środkiem przymusowej restrukturyzacji¹; 2) efektem zastosowania środka nadzoru następczego przez Komisję Nadzoru Finansowego²; 3) wynikiem zastosowania instrumentu tymczasowej własności publicznej. W każdym z tych przypadków przejęcie banku uzasadnione jest ochroną interesu publicznego i rodzi określone skutki prawne.

Teza pracy sprowadza się do twierdzenia, że postępowanie w przedmiocie przejęcia banku zagrożonego upadłością wywołuje konsekwencje prawne zarówno w stosunkach wewnętrznych, jak i zewnętrznych banku. Ich zaistnienie umożliwia osiągnięcie celów wspomnianego postępowania. Opracowanie skupia się na analizie skutków zewnętrznych, przede wszystkim w odniesieniu do posiadaczy praw udziałowych banku, jego wierzycieli i dłużników. Wynika to z faktu, że podmioty te w pierwszej kolejności odpowiadają za straty banku przejmowanego. Poza wyjaśnieniem charakteru ich odpowiedzialności

¹ Model przymusowej restrukturyzacji obowiązujący w polskim systemie prawnym jest skutkiem implementacji przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiającej ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zmieniająca dyrektywę Rady 82/891/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE, 2002/47/WE, 2004/25/WE, 2005/56/WE, 2007/36/WE, 2011/35/UE, 2012/30/UE i 2013/36/EU oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 648/2012 (Dz. Urz. UE L 173 z 12.6.2014, s. 190), dalej jako dyrektywa BRR.

² Dalej jako KNF. Warto zasygnalizować, że przejęcie banku na podstawie decyzji KNF budzi zastrzeżenia co do jego zgodności z prawem unijnym. Tak: M. Torończak, *Przejęcie banku – zagadnienia wybrane*, „Monitor Prawa Bankowego” 2019, nr 4, s. 75–76.

celem badawczym pracy jest także przedstawienie wpływu wszczęcia postępowania w przedmiocie przejęcia banku na inne postępowania toczące się wobec banku przejmowanego.

Problematyka skutków przejęcia banku zagrożonego upadłością wciąż jest zagadnieniem stosunkowo nowym³. W literaturze przedmiotu brak jest opracowania o charakterze kompleksowym, dotyczącym skutków prawnych przejęcia banku w ramach trzech dopuszczalnych form⁴. Artykuł uzupełnia zatem lukę badawczą, uwzględniając dotychczasową literaturę oraz najnowsze orzecznictwo. W pracy wykorzystano metodę formalno-dogmatyczną oraz metodę analizy i krytyki piśmiennictwa. Pozwoliły one na ustosunkowanie się do obowiązujących rozwiązań prawnych i sformułowanie wniosków *de lege lata* i *de lege ferenda*.

Skutki prawne przejęcia banku zagrożonego upadłością w odniesieniu do posiadaczy praw udziałowych

Zastosowanie środka w postaci przejęcia banku może doprowadzić do umorzenia instrumentów kapitałowych banku przejmowanego⁵. Poprzez instrumenty kapitałowe należy rozumieć przede wszystkim akcje, udziały, a także hybrydowe instrumenty finansowe, w szczególności obligacje podporządkowane oraz obligacje warunkowo zamienne na akcje⁶. Umorzenie skutkuje wygaśnięciem praw udziałowych akcjonariusza bądź udziałowca banku w restrukturyzacji⁷. Prawa udziałowe są prawami podmiotowymi o charakterze względnym, które warunkują uczestnictwo w banku spółdzielczym i banku w formie spółki akcyjnej. Jednocześnie przyznają one określone

³ O skutkach cywilnoprocesowych wszczęcia postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji zob. B. Trocha, *Wpływ przymusowej restrukturyzacji (resolution) na postępowanie cywilne*, „Bezpieczny Bank” 2022, t. 87, nr 2, s. 110–139; B. Sierakowski, W. Bobik, *Przymusowa restrukturyzacja banku a postępowanie cywilne*, „Monitor Prawa Bankowego” 2023, nr 7–9, s. 75–85.

⁴ Na temat przejęcia banku zagrożonego upadłością zob. P. Szczęśniak, *Przejęcie banku zagrożonego upadłością przez przedsiębiorstwo publiczne*, „Państwo i Prawo” 2023, nr 10, s. 97–116.

⁵ Bankowy Fundusz Gwarancyjny jest uprawniony do dokonania umorzenia lub konwersji instrumentów kapitałowych łącznie z zastosowaniem jednego bądź kilku środków przymusowej restrukturyzacji, w tym także środka w postaci przejęcia banku. Na temat instrumentu *bail-in* zob. A. Kowalski, *Przymusowa restrukturyzacja banku (resolution) w praktyce – przypadki Banco Popular Español, Monte dei Paschi di Siena oraz Banco Popolare di Vicenza i Veneto Banca*, „Monitor Prawniczy” 2018, nr 20, s. 1107–1108.

⁶ Por. art. 3 ust. 1 pkt 26 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r., poz. 120 ze zm.), a także art. 26 rozporządzenia 575/2013 w zw. z art. 127 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U. z 2024 r., poz. 1646 ze zm.). Na temat hybrydowych instrumentów finansowych zob. K. Liberadzki, M. Liberadzki, *Konstrukcja, zasady emisji i wyce na hybrydowych papierów wartościowych na eurorynku*, Warszawa 2016, s. 29–74.

⁷ Zob. T. Sójka, *Umorzenie akcji jako praw udziałowych akcjonariusza*, [w:] idem, *Umorzenie akcji*, 2004, Lex, pkt 3.2; W. Popiołek, *Dobrowolne umorzenie akcji*, „Monitor Prawniczy” 2001, nr 17, s. 871.

prawa oraz obowiązki ich posiadaczom⁸. Na mocy decyzji administracyjnej wydanej przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny⁹ wygasają nie tylko obowiązki wynikające z faktu uczestnictwa w spółce, ale prawa majątkowe, obligacyjne i organizacyjne związane z prawem udziałowym¹⁰. Skutkiem umorzenia akcji w spółce akcyjnej jest także obniżenie jej kapitału zakładowego.

Przepisy ustawy Kodeks spółek handlowych¹¹ przewidują trzy sposoby umorzenia akcji, tj. umorzenie dobrowolne, przymusowe i sankcyjne, nazywane również obligatoryjnym. Możliwość dobrowolnego umorzenia akcji musi wynikać ze statutu spółki¹². Analizowany sposób umorzenia, w przeciwieństwie do umorzenia przymusowego, wymaga zgody akcjonariuszy. Umorzenie obligatoryjne może być natomiast zastosowane w przypadku zaniechania przez spółkę obowiązku zbycia akcji własnych¹³. Podstawą normatywną umorzenia praw udziałowych w ramach przejęcia banku w restrukturyzacji nie są jednak przepisy k.s.h. Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym¹⁴ przewiduje szczególny i niezależny w stosunku do innych unormowań sposób umorzenia akcji. Umorzenie akcji w związku z przymusową restrukturyzacją nie znajduje podstaw w statucie spółki i nie wymaga zgody akcjonariuszy¹⁵. Ponadto jest ono dokonywane nieodpłatnie, a przepisy k.s.h. przewidują obowiązek wypłaty wynagrodzenia za umorzone akcje¹⁶. Swoisty charakter umorzenia praw udziałowych na podstawie przepisów u.b.f.g. wynika z istoty przymusowej restrukturyzacji i tego, że jej koszty w pierwszej kolejności obciążają właścicieli banku¹⁷. Nieodpłatne umorzenie akcji umożliwia bowiem dokapitalizowanie banku i usunięcie jego straty bilansowej bez konieczności angażowania środków publicznych.

⁸ W. Popiołek, *Akcja – prawo podmiotowe*, Warszawa 2010, s. 3 i nast.; A. Serwotka, [w:] M. Spyra (red.), *Funkcjonowanie banków spółdzielczych, ich zrzeszanie się i banki zrzeszające. Komentarz*, 2011, Lex, komentarz do art. 10 pkt 5.

⁹ Dalej jako BFG.

¹⁰ M. Dumkiewicz (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, 2025, Lex, komentarz do art. 359 pkt 1.

¹¹ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2024 r., poz. 18), dalej jako k.s.h.

¹² Por. T. Sójka, *Umorzenie akcji – rys porównawczy*, „Studia Prawnicze” 2002, nr 1, s. 63–105.

¹³ R. Pabis, [w:] Z. Jara (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, 2023, Legalis, komentarz do art. 363 pkt 17.

¹⁴ Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 487 ze zm.), dalej jako u.b.f.g.

¹⁵ Przed nieuzasadnioną ingerencją w prawa akcjonariuszy i wierzycieli chroni jedna z przesłanek przymusowej restrukturyzacji, a mianowicie konieczność podjęcia działań w interesie publicznym. Na ten temat zob. M. Dorociak, *Interes publiczny w przymusowej restrukturyzacji*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2022, nr 1, s. 71–73.

¹⁶ Zob. art. 359 § 2 k.s.h.

¹⁷ Zob. art. 110 ust. 3 pkt 3 u.b.f.g.

Wspomniane umorzenie odnosi się także do praw udziałowych członków banku spółdzielczego. Przepisy ustawy Prawo spółdzielcze¹⁸ określają katalog zamknięty zdarzeń skutkujących utratą członkostwa w banku spółdzielczym¹⁹. Katalog ten nie uwzględnia jednak instytucji umorzenia praw udziałowych członka banku. Nie zmienia to faktu, że umorzenie praw udziałowych w związku ze wszczęciem przymusowej restrukturyzacji wobec banku spółdzielczego prowadzi do wygaśnięcia stosunku członkostwa. Z uwagi na to, unormowania zawarte w u.b.f.g. stanowią *lex specialis* w stosunku do regulacji wynikających z prawa spółdzielczego²⁰.

Niezależnie od formy, w której działa bank podlegający przejściu, umorzenie praw udziałowych zawsze prowadzi do odjęcia określonych praw o charakterze majątkowym. Skoro umorzenie skutkuje pozbawieniem prawa własności, to powstaje pytanie, czy w tej sytuacji można mówić o wywłaszczeniu. Pojęcie wywłaszczenia nie posiada definicji legalnej²¹. Analiza piśmiennictwa pozwala stwierdzić, że wywłaszczenie jest szczególną formą ingerencji w prawo własności, naruszającą istotę tego prawa²². Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa wywłaszczenie w znaczeniu konstytucyjnym należy rozumieć szeroko, nie tylko jako pozbawienie prawa własności, ale także odjęcie innych praw majątkowych, bez względu na formę²³. Wywłaszczeniu podlega więc każde prawo majątkowe, które kształtuje indywidualny status prawny²⁴. Wobec tego jest ono możliwe również w odniesieniu do posiadaczy praw udziałowych.

Stosownie do art. 21 ust. 2 Konstytucji RP²⁵ o legalności wywłaszczenia można mówić wyłącznie wtedy, gdy kumulatywnie zostaną spełnione dwie przesłanki. Pierwszą przesłanką jest konieczność dokonania wywłaszczenia z uwagi na cele publiczne. Drugim warunkiem legitymizującym wywłaszczenie jest wypłata słusznego odszkodowania. Konstytucyjne rozumienie pojęcia

¹⁸ Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2024 r., poz. 593).

¹⁹ B. Lackoroński, [w:] K. Osajda, B. Lackoroński (red.), *Prawo spółdzielcze. Komentarz*, 2022, Legalis, komentarz do art. 24, nt 1.

²⁰ Tak słusznie: P. Szczęśniak, *Środki przymusowej restrukturyzacji banku*, Warszawa 2018, s. 206–207.

²¹ Celowo poza zakresem rozważań pozostaje definicja wywłaszczenia, która obowiązuje w ustawie o gospodarce nieruchomościami. Ma ona bowiem znaczenie jedynie przy stosowaniu przepisów tej ustawy.

²² Tak: L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2022, s. 123.

²³ Zob. wyrok TK z 28 stycznia 2003 r., sygn. akt K 2/02, Legalis nr 56020, a także wyrok TK z 13 grudnia 2012 r., sygn. akt P 12/11, Legalis nr 549572.

²⁴ K. Zaradkiewicz, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP*, t. 1: *Komentarz do art. 1–86*, 2016, Legalis, komentarz do art. 21 nb 55 i przywołaną tam literaturę; C. Mik, *Prawo własności w europejskiej konwencji praw człowieka*, „Państwo i Prawo” 1993, nr 5, s. 27; M. Kaliński, A. Krzywoń, „Własność” jako przedmiot ochrony na podstawie art. 21 ust. 1 Konstytucji RP, „Przegląd Sądowy” 2015, nr 1, s. 19–20.

²⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483).

wywłaszczenia dopuszcza możliwość odjęcia prawa własności nie tylko w drodze indywidualnej decyzji administracyjnej. Norma wynikająca z przepisu art. 21 ust. 2 Konstytucji RP określa ogólne przesłanki legalności odjęcia praw majątkowych²⁶.

Wobec powyższego nie można uznać, że umorzenie praw udziałowych w związku ze wszczęciem przymusowej restrukturyzacji jest wywłaszczeniem. Umorzenie to ma charakter nieodpłatny i powoduje wygaśnięcie stosunku prawnego pomiędzy udziałowcem a spółką. Posiadacze praw udziałowych nie otrzymują ekwiwalentu pieniężnego w zamian za umorzone akcje i udziały. Nawet szerokie rozumienie pojęcia wywłaszczenia wymaga zaistnienia przesłanki w postaci wypłaty słusznego odszkodowania warunkującej legalność podejmowania działań w tym zakresie. Stwierdzenie, że umorzenie praw udziałowych w związku z przymusową restrukturyzacją jest wywłaszczeniem, prowadziłoby do wniosku, iż BFG podejmuje działania niezgodne z prawem.

Umorzenie praw udziałowych można natomiast zakwalifikować jako ingerencję wywłaszczeniową wywołującą skutki prawne podobne do wywłaszczenia²⁷. Tego rodzaju ingerencja jest legalnym środkiem prawnym o charakterze władczym. BFG jako organ prowadzący postępowanie w przedmiocie przymusowej restrukturyzacji może jednostronnie kształtować sytuację prawną i faktyczną banku przejmowanego. Dla tzw. ingerencji wywłaszczeniowej charakterystyczną cechą jest pozbawienie praw majątkowych bez konieczności wypłaty odszkodowania. Jak wskazuje się w piśmiennictwie, nie oznacza to, że podmiotom pozbawionym prawa własności nie przysługuje żadne roszczenie²⁸.

Określenie katalogu podmiotów posiadających legitymację do zaskarżenia decyzji o wszczęciu przymusowej restrukturyzacji rodzi pewne wątpliwości. W myśl art. 103 ust. 5 u.b.f.g. prawo do zaskarżenia decyzji w przedmiocie przymusowej restrukturyzacji przysługuje przede wszystkim radzie nadzorczej banku w restrukturyzacji. Uprawnionym do wniesienia skargi do sądu administracyjnego jest również każdy, kogo interes prawny został naruszony decyzją²⁹. W dotychczasowym orzecznictwie prezentowany jest pogląd, zgodnie

²⁶ L. Garlicki, M. Zubik, [w:] L. Garlicki, M. Zubik (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. 1, 2016, Lex, komentarz do art. 21 pkt 16.

²⁷ Szerzej: K. Zaradkiewicz, *Instytucjonalizacja wolności majątkowej. Koncepcja prawa podstawowego własności i jej urzeczywistnienie w prawie prywatnym*, Warszawa 2013, s. 466–467.

²⁸ Na temat sposobu zabezpieczenia interesów wierzycieli i akcjonariuszy banku w restrukturyzacji zob. J. Szpringer, *Odpowiedzialność BFG za szkody wyrządzone związku z pełnieniem roli organu przymusowej restrukturyzacji*, „Monitor Prawa Bankowego” 2018, nr 10, s. 74–75; P. Szczęśniak, *Niepogarszanie sytuacji akcjonariuszy bądź członków banku lub jego wierzycieli w wyniku przymusowej restrukturyzacji*, [w:] J. Gliniecka, A. Drywa, E. Juchniewicz, T. Sowiński (red.), *Praktyczne i teoretyczne problemy prawa finansowego wobec wyzwań XXI wieku*, Warszawa 2017, s. 442–445.

²⁹ Na temat interesu prawnego jako przesłanki zaskarżenia decyzji BFG zob. M. Mikliński, *Przymusowa restrukturyzacja banków – przegląd orzecznictwa*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2022, nr 2, s. 123–124.

z którym legitymacja skargowa nie przysługuje podmiotom uprawnionym z umorzonych obligacji bankowych i rachunków bankowych³⁰. Z takim stanowiskiem sądu nie można się jednak zgodzić. Obowiązywanie w polskim porządku prawnym przepisów u.b.f.g. jest wynikiem implementacji dyrektywy BRR. Zgodnie z art. 85 wspomnianej dyrektywy państwa członkowskie zapewniają, aby każda osoba, której dotyczy decyzja o zastosowaniu środka przymusowej restrukturyzacji, miała prawo odwołać się od tej decyzji. Treść normy wynikającej z przywołanego przepisu prowadzi do wniosku, że ustawodawca unijny nie uzależnia możliwości zaskarżenia decyzji od posiadania interesu prawnego mającego podstawę jedynie w przepisach prawa materialnego³¹. W myśl art. 85 dyrektywy BRR legitymację skargową posiada podmiot, do którego praw bądź obowiązków odnosi się decyzja BFG. Źródłem interesu prawnego stanowiącego podstawę zaskarżenia decyzji może być więc zarówno norma prawa materialnego, ustrojowego, jak i procesowego.

Powyższe potwierdza wyrok Trybunału Sprawiedliwości³², który zapadł w trybie prejudycjalnym. Jedno z pytań, jakie Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie skierował do rozstrzygnięcia, dotyczyło tego, czy prawo do zaskarżenia decyzji organu przymusowej restrukturyzacji przysługuje wyłącznie radzie nadzorczej banku czy również każdej osobie, której ta decyzja dotyczy³³. Trybunał Sprawiedliwości, wskazując na obowiązek ustanowienia przez państwa członkowskie środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem unijnym i odwołując się do art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej³⁴, określił katalog podmiotów uprawnionych do zaskarżenia decyzji BFG. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału legitymacja skargowa nie ogranicza się do rady nadzorczej banku w restrukturyzacji³⁵. Przysługuje ona także akcjonariuszom i wierzycielom banku oraz osobom trzecim, których decyzja BFG dotyczy.

W przypadku przejścia banku będącego następstwem wydania przez KNF decyzji na podstawie przepisów ustawy Prawo bankowe³⁶ fundusze banku

³⁰ Postanowienie NSA z 26 stycznia 2023 r., sygn. akt II GSK 788/22, Legalis nr 2880069.

³¹ Por. K. Chojecka, *Prawa strony postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji banku (resolution)*, „Finanse i Prawo Finansowe” 2019, nr 1, s. 32–33.

³² Wyrok TS z 12 grudnia 2024 r., sygn. akt C-118/23 (Dz. Urz. UE C z 2025 r., s. 690).

³³ Postanowienie WSA w Warszawie z 26 stycznia 2023 r., sygn. akt VI SA/Wa 2964/22, Legalis nr 2879727.

³⁴ Karta praw podstawowych Unii Europejskiej z dnia 30 marca 2010 r. (Dz. Urz. UE C 2010, Nr 83, s. 389).

³⁵ Więcej na temat legitymacji skargowej i wyroku TS zob. P. Szczęśniak, *Niezależność operacyjna organu przymusowej restrukturyzacji oraz zaskarżenie decyzji o wszczęciu postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji. Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2024 r., C-118/23*, „Monitor Prawa Bankowego” 2025, nr 6, s. 51–52.

³⁶ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U. z 2024 r., poz. 1646 ze zm.), dalej jako pr. bank.

przejmowanego są przeznaczane na pokrycie strat bilansowych³⁷. W dalszej kolejności bank przejmujący dokonuje zaspokojenia bądź zabezpieczenia wierzycieli banku podlegającego przejęciu. Natomiast pozostała część majątku jest przeznaczana na wypłaty dla byłych akcjonariuszy banku przejmowanego, o czym stanowi art. 146f ust. 1 pr. bank.³⁸ Wypłaty te są dokonywane w terminie 6 miesięcy od dnia zarejestrowania przejęcia we właściwym rejestrze sądowym. Jeśli bankiem przejmowanym jest bank spółdzielczy, wypłatę poprzedza wypowiedzenie członkostwa członkom tego banku. Wskutek wypowiedzenia członkowie uzyskują prawo do wypłaty wartości ich udziałów proporcjonalnie do wysokości funduszu udziałowego banku przejmowanego. Momentem właściwym dla ustalenia wysokości funduszu jest dzień przejęcia.

Ustawodawca w art. 146f ust. 1 *in fine* pr. bank. przewiduje jeszcze jeden sposób dokonania wypłat, o których mowa powyżej. Mianowicie, bank przejmujący jest uprawniony do wydania akcji własnych akcjonariuszom banku przejmowanego. W piśmiennictwie dominuje pogląd, zgodnie z którym niejednoznaczny sposób sformułowania przepisu art. 146f ust. 1 pr. bank. pozwala przyjąć, że bank przejmujący może zaoferować akcje własne również członkom banku spółdzielczego³⁹. Zgodnie z art. 146f ust. 2 pr. bank. wydanie akcji własnych następuje po ustalonej cenie emisyjnej, która nie może być wyższa niż wartość księgowa akcji. Wydanie to ma charakter alternatywny w stosunku do możliwości dokonania wypłaty z majątku banku przejmowanego.

Norma wynikająca z przepisu art. 146f ust. 3 pr. bank. określa zakres obowiązku naprawienia szkody powstałej na skutek przejęcia banku. Dotyczy to wyłącznie sytuacji, w której odszkodowanie jest dochodzone na zasadach ogólnych. Jeśli przejęcie banku na podstawie art. 146b pr. bank. doprowadziło do powstania szkody, wówczas poszkodowany może żądać odszkodowania w wysokości nie wyższej niż różnica pomiędzy kwotą uzyskaną na podstawie art. 146f ust. 1 pr. bank. a kwotą, którą poszkodowany mógłby uzyskać, gdyby doszło do ogłoszenia upadłości banku⁴⁰. Prawidłowe ustalenie różnicy między tymi kwotami jest możliwe jedynie przy założeniu, że postanowienie o ogłoszeniu upadłości zostało wydane w dniu przejęcia banku. Z powyższego

³⁷ Szerzej na temat tej formy przejęcia banku zob. R. Chybiński, *Bank zagrożony upadłością. Regulacje, procedury i instytucje w polskim prawie*, Opole 2024, s. 176–181; P. Szczęśniak, *Przejęcie banku...*, s. 104–107.

³⁸ Zgodnie z art. 146f ust. 1 *in fine* u.b.f.g. wypłaty te są proporcjonalne do wysokości uprzednio posiadanego kapitału.

³⁹ Tak: R. Chybiński, [w:] A. Mikos-Sitek, P. Zapadka (red.), *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2022, komentarz do art. 146f pkt 2; M. Bobrzyński, [w:] J. Dybiński (red.), *Prawo bankowe. Komentarz*, 2023, Legalis, komentarz do art. 146f, nt 3.

⁴⁰ Więcej na temat pojęcia szkody i zakresu odpowiedzialności odszkodowawczej zob. M. Kałiński, *Zasada pełnego odszkodowania*, [w:] idem, *Szkoda na mieniu i jej naprawienie*, 2008, Legalis, pkt 9; idem, [w:] A. Olejniczak (red.), *Prawo zobowiązań – część ogólna*, seria: System Prawa Prywatnego, t. 6, 2023, Legalis, nb 287–290.

wynika, że ustawodawca w art. 146f ust. 3 pr. bank. nawiązuje do zasady nie pogarszania sytuacji wierzycieli oraz akcjonariuszy, która obowiązuje w u.b.f.g.⁴¹ Zgodnie z tą zasadą w wyniku przejęcia banku jego wierzyciele i akcjonariusze nie mogą ponieść straty większej od tej, którą ponieśliby w przypadku likwidacji banku w postępowaniu upadłościowym⁴². Zasada ta ma na celu zmniejszenie wysokości ewentualnych roszczeń odszkodowawczych o charakterze regresowym i zapewnienie efektywności przejęcia banku.

Przejęcie banku zagrożonego upadłością jest możliwe również w sytuacji wystąpienia kryzysu systemowego⁴³. Norma wynikająca z przepisu art. 19d ustawy o rekapitalizacji przyznaje BFG kompetencję do zastosowania instrumentu tymczasowej własności publicznej. Ta forma przejęcia może być zastosowana wobec banku, który uprzednio był objęty postępowaniem w sprawie przymusowej restrukturyzacji. Instrument tymczasowej własności publicznej ma charakter subsydiarny, ponieważ może być wykorzystany dopiero wtedy, gdy środki przymusowej restrukturyzacji okażą się niewystarczające. Przejęcie banku na podstawie art. 19a ustawy o rekapitalizacji polega na przeniesieniu całości praw udziałowych banku na rzecz innego podmiotu. Zgodnie z normą wynikającą z przepisu art. 19f ust. 1 ustawy o rekapitalizacji przeniesienie odbywa się bez zgody właściciela praw udziałowych. Jeśli przeniesieniu podlegają zdematerializowane prawa udziałowe, podmiot, który prowadzi rachunek papierów wartościowych banku, dokonuje ich blokady. Blokada ta rozpoczyna się z chwilą otrzymania informacji o wydaniu decyzji w przedmiocie przeniesienia praw udziałowych⁴⁴ i trwa aż do dnia realizacji dyspozycji przez podmiot pośredniczący w procesie ich przeniesienia. W myśl art. 19f ust. 5 ustawy o rekapitalizacji przeniesienie zdematerializowanych praw udziałowych odbywa się poprzez dokonanie zapisu akcji na rachunku papierów wartościowych podmiotu, który przejmuje prawa udziałowe banku. Przejęcie praw udziałowych jest odpłatne, a jego cena jest ustalana w drodze oszacowania przeprowadzanego na podstawie art. 137 u.b.f.g. Do czasu uiszczenia całej kwoty za przeniesienie posiadaczom praw udziałowych przysługują co do zasady wszystkie uprawnienia wynikające z tych praw. Ograniczenia w tym zakresie określa u.b.f.g. Przykładowo posiadacze praw udziałowych na mocy decyzji BFG mogą m.in. zostać pozbawieni praw poboru akcji lub praw do objęcia innych instrumentów udziałowych.

⁴¹ Zob. M. Bobrzyński, [w:] J. Dybiński (red.), op. cit., komentarz do art. 146f, nt 4 i 5.

⁴² M. Borsuk, K. Klupa, *Wyzwania prawne i strukturalne implementacji oraz stosowania przepisów dyrektywy BRR w zakresie instrumentu bail-in*, „Bezpieczny Bank” 2020, nr 4, s. 61.

⁴³ Podstawą normatywną tej formy przejęcia banku są przepisy ustawy z dnia 12 lutego 2010 r. o rekapitalizacji niektórych instytucji oraz o rządowych instrumentach stabilizacji finansowej (Dz.U. z 2024 r., poz. 505), dalej jako ustawa o rekapitalizacji.

⁴⁴ Podmiot prowadzący rachunek papierów wartościowych banku otrzymuje tę informację z Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych.

Istotnym skutkiem zastosowania instrumentu tymczasowej własności publicznej jest objęcie zarządu nad majątkiem banku przez podmiot, na rzecz którego następuje przejęcie. Podmiot ten jest zobowiązany do dysponowania przejętymi prawami udziałowymi w odpowiedni sposób. Przepis art. 19g ust. 1 ustawy o rekapitalizacji stanowi, że zarządzanie prawami udziałowymi ma zapewnić pokrycie zobowiązań i kosztów działalności banku z uzyskanych przychodów. Po ustaniu kryzysu systemowego, a więc przesłanki warunkującej możliwość zastosowania instrumentu tymczasowej własności publicznej, podmiot przejmujący ma obowiązek zbycia praw udziałowych. Obowiązek ten aktualizuje się z chwilą wydania decyzji nakazującej zbycie przez organ sprawujący nadzór właścicielski nad podmiotem przejmującym⁴⁵. Ponadto zbycie praw udziałowych musi być każdorazowo uzasadnione warunkami rynkowymi i finansowymi.

Skutki prawne przejęcia banku zagrożonego upadłością w odniesieniu do jego wierzycieli i dłużników

Wydanie decyzji w przedmiocie przejęcia banku wywołuje skutki prawne nie tylko względem posiadaczy praw udziałowych, ale również w odniesieniu do jego wierzycieli i dłużników. Wszczęcie przymusowej restrukturyzacji ma bowiem wpływ na inne postępowania prowadzone wobec banku przejmowanego. Stosownie do normy wynikającej z przepisu art. 176 ust. 1 u.b.f.g. z dniem wskazanym w decyzji o przejęciu, podmiot przejmujący wstępuje w prawa i obowiązki banku przejmowanego⁴⁶. Oprócz skutków materialnoprawnych, wydanie decyzji o przejęciu banku wywołuje także skutki procesowe. Podmiot przejmujący staje się stroną lub uczestnikiem postępowań sądowych i administracyjnych, w których dotychczas występował bank w restrukturyzacji. Wstąpienie w prawa i obowiązki przejmowanego banku ma charakter sukcesji uniwersalnej⁴⁷.

Ze względu na fakt, że prowadzenie postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego wiąże się z dodatkowymi kosztami, których bank w restrukturyzacji nie jest w stanie pokryć bez znaczącej straty, ustawodawca przewidział szczególne rozwiązania prawne dotyczące tych postępowań. Zgodnie z art. 135 ust. 1 u.b.f.g. umorzeniu podlega postępowanie egzekucyjne, a także

⁴⁵ Przed wydaniem decyzji organ sprawujący nadzór właścicielski jest zobowiązany do zasięgnięcia opinii Prezesa Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw instytucji finansowych, ministra właściwego do spraw aktywów państwowych, Prezesa NBP, Przewodniczących KNF i BFG.

⁴⁶ Szerzej: R. Chybiński, *Przejęcie przedsiębiorstwa jako środek przymusowej restrukturyzacji a przejęcie banku*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2020, nr 7–8, s. 147–148.

⁴⁷ B. Sierakowski, W. Bobik, op. cit., s. 77–80.

zabezpieczające rozpoczęte przed wydaniem decyzji o przejęciu banku i skierowane do majątku tego banku. Umorzenie obejmuje swoim zakresem nie tylko postępowania, w których dłużnikiem bądź obowiązany jest bank w restrukturyzacji. Na mocy art. 135 ust. 1 u.b.f.g. umorzeniu podlegają wszystkie postępowania, których przedmiotem jest majątek banku w restrukturyzacji, niezależnie od tego, czy są one prowadzone przeciwko temu bankowi⁴⁸. Umorzenie postępowania następuje z mocy samego prawa⁴⁹. Oznacza to, że zarówno BFG, jak i organ prowadzący dane postępowanie nie muszą wydawać odrębnej decyzji w tym przedmiocie. Ponadto w trakcie przejęcia banku zagrożonego upadłością nie jest możliwe wszczęcie ani postępowania egzekucyjnego, ani postępowania zabezpieczającego wobec banku przejmowanego, o czym stanowi art. 135 ust. 4 u.b.f.g.⁵⁰

Przyjęta przez ustawodawcę zasada wstrzymania i zakazu kontynuowania egzekucji i postępowań zabezpieczających ma na celu ochronę majątku banku w restrukturyzacji. Stanowi również gwarancję ochrony interesów wierzycieli banku przejmowanego⁵¹. Obowiązujące rozwiązania prawne pozwalają na efektywną reorganizację banku zagrożonego upadłością bez uszczerbku dla stabilności krajowego systemu finansowego. Umożliwienie prowadzenia egzekucji z majątku banku zagrożonego upadłością nie tylko uszczupliłoby wartość tego majątku, ale przede wszystkim doprowadziłoby do jeszcze większej destabilizacji działalności operacyjnej banku.

Kolejnym istotnym skutkiem wydania decyzji o przejęciu banku jest możliwość odstąpienia przez BFG od zapisu na sąd polubowny, którego dokonał bank podlegający przejęciu. Kompetencja BFG aktualizuje się, gdy zostaną spełnione dwie przesłanki określone w art. 136 ust. 1 u.b.f.g. Po pierwsze, postępowanie polubowne nie może rozpocząć się do czasu wszczęcia przymusowej restrukturyzacji. Po drugie, dochodzenie roszczenia przed sądem polubownym musi utrudniać przymusową restrukturyzację. Trzeba zaznaczyć, że odstąpienia nie może dokonać podmiot przejmujący bank w restrukturyzacji⁵². BFG posiada więc wyłączną kompetencję w tym zakresie. Skorzystanie z niej powoduje, że zapis na sąd polubowny traci moc, o czym stanowi art. 136 ust. 4 u.b.f.g. Ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie analizowanej regulacji z uwagi na wysokie koszty postępowania polubownego.

⁴⁸ B. Sierakowski, [w:] P. Zawadzka, P. Zimmerman, R. Sura (red.), *Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Komentarz*, 2017, Legalis, komentarz do art. 135, nb 2.

⁴⁹ Por. B. Trocha, op. cit., s. 124–125.

⁵⁰ Postanowienie SO w Szczecinie z 4 stycznia 2023 r., sygn. akt I Cz 335/22, Legalis nr 2883619.

⁵¹ Postanowienie SO w Gdańsku z 30 grudnia 2022 r., sygn. akt XV Cz 270/22, Legalis nr 2883613.

⁵² B. Sierakowski, [w:] P. Zawadzka, P. Zimmerman, R. Sura (red.), op. cit., komentarz do art. 136, nb 7.

Ciężar ich poniesienia jest szczególnie dotkliwy, gdy sądem polubownym jest sąd zagraniczny.

Wszczęcie przymusowej restrukturyzacji skutkuje ponadto możliwością zawieszenia wykonania wymagalnych zobowiązań banku zagrożonego upadłością. BFG może dokonać takiego zawieszenia w drodze decyzji administracyjnej na okres nie dłuższy niż do końca dnia roboczego następującego po dniu publikacji decyzji w tym przedmiocie⁵³. Stosownie do art. 144 ust. 2 pkt 1 u.b.f.g. zawieszenie wykonania nie może dotyczyć zobowiązań wobec deponentów z tytułu środków gwarantowanych. Niedopuszczalne jest również zawieszenie wykonania zobowiązań względem inwestorów z tytułu środków objętych ochroną w ramach systemu rekompensat i zobowiązań w stosunku do Narodowego Banku Polskiego⁵⁴. Przed wydaniem decyzji o zawieszeniu, BFG ma obowiązek uwzględnić jej wpływ na funkcjonowanie rynku finansowego⁵⁵. Co więcej, BFG może zmienić umowę, której stroną jest bank podlegający przejęciu. Przepis art. 150 ust. 1 u.b.f.g. wskazuje, że BFG jest uprawniony do wstąpienia w miejsce strony umowy. BFG może również rozliczyć umowę, którą zawarł bank zagrożony upadłością i przenieść na osobę trzecią wynikające z niej prawa.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że wydanie przez BFG decyzji w przedmiocie przejęcia banku może doprowadzić do bezskuteczności albo nawet nieważności niektórych postanowień umowy, której stroną jest bank w restrukturyzacji. Sankcję bezskuteczności przewiduje art. 157 ust. 1 u.b.f.g. W myśl przywołanego przepisu postanowienia umowy, której stroną jest bank podlegający przejęciu, i które uniemożliwiają w całości lub w części osiągnięcie celów przymusowej restrukturyzacji, są bezskuteczne w stosunku do tego banku. Ustawodawca w art. 157 ust. 1 u.b.f.g. przewidział zatem sankcję bezskuteczności względnej. Bezskuteczność względna nie powoduje nieważności umowy w ogóle⁵⁶. Istota owej sankcji sprowadza się do braku skuteczności prawnej niektórych postanowień umowy w stosunku do określonych podmiotów. W analizowanym przypadku postanowienia, które niweczą możliwość osiągnięcia celów przymusowej restrukturyzacji, nie będą *ipso iure* wywoływać skutków prawnych pomiędzy stronami umowy⁵⁷. Natomiast względem innych podmiotów umowa ta będzie w pełni skuteczna⁵⁸.

⁵³ Zob. art. 144 ust. 1 u.b.f.g.

⁵⁴ Wszystkie zobowiązania, których wykonanie nie może zostać zawieszone na mocy decyzji BFG, wskazano w art. 144 ust. 2 pkt 1–5 u.b.f.g.

⁵⁵ Zob. art. 144 ust. 3 u.b.f.g.

⁵⁶ Wyroki SN z 10 marca 2011 r., sygn. akt V CSK 284/10, Legalis nr 427646 i z 7 lutego 2013 r., sygn. akt II CSK 230/12, Lex nr 1293943.

⁵⁷ Co jednak istotne, bezskuteczność względna powoduje, że umowa nie wywołuje skutków dopiero od chwili wydania decyzji w przedmiocie przymusowej restrukturyzacji.

⁵⁸ Na temat bezskuteczności względnej zob. J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, A. Wolter, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2020, s. 431; M. Gutowski, Z. Radwański, *Bezskuteczność*

Zgodnie z normą wywiedzioną z przepisu art. 157 ust. 2 u.b.f.g nieważne są postanowienia umowy, które zastrzegają zmianę lub rozwiązanie stosunku prawnego w trakcie prowadzenia przymusowej restrukturyzacji wobec banku objętego restrukturyzacją. Nieważność postanowień ma charakter bezwzględny, co oznacza, że umowa nie wywołuje żadnych skutków⁵⁹. Umowa dotknięta sankcją nieważności bezwzględnej jest nieważna z mocy prawa od chwili jej zawarcia⁶⁰. Zarówno sankcja bezskuteczności jak i nieważności, nie dotyczą jednak postanowień umownych określonych w art. 157 ust. 3 u.b.f.g.⁶¹

Szczególną kompetencją BFG wynikającą z art. 158 u.b.f.g. jest możliwość rozwiązania umowy bez zachowania terminu jej wypowiedzenia. Nie dotyczy to jednak wszystkich umów, a jedynie tych określonych w art. 158 ust. 1 pkt 1–8 u.b.f.g. Katalog umów wskazany w tym przepisie obejmuje m.in. umowę zlecenia, w której bank w restrukturyzacji był przyjmującym zlecenie i umowę komisu, jeśli bank w restrukturyzacji był komisantem. BFG może rozwiązać tylko te umowy, które zostały zawarte przed wszczęciem przymusowej restrukturyzacji⁶². Jednocześnie uprawnienie przysługujące BFG jest niezależne od dopuszczalności wypowiedzenia danej umowy przez bank w restrukturyzacji, a fakt rozwiązania umowy bez zachowania terminu nie skutkuje powstaniem obowiązku odszkodowawczego po stronie BFG.

Wydanie decyzji o przejęciu banku na podstawie art. 146b pr. bank. także wywołuje określone skutki prawne wobec wierzycieli i dłużników tego banku. Stosownie do art. 146g pr. bank. bank przejmujący jest uprawniony do żądania zmiany treści zobowiązania, które bank przejmowany zaciągnął w okresie roku przed przejęciem. Uprawnienie aktualizuje się w sytuacji, gdy skutkiem czynności prawnej, na podstawie której powstało zobowiązanie, jest uzyskanie przez drugą stronę korzyści na warunkach konkurencyjnych w stosunku do tych stosowanych przez bank przejmowany. Przepis art. 146g *in fine* pr. bank. stanowi, że rozpoznanie powództwa o zmianę treści zobowiązania należy do właściwości miejscowej sądu gospodarczego. Uprawnienie banku przejmującego może być więc realizowane jedynie w drodze postępowania sądowego. Przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie należy ocenić negatywnie. Po pierwsze, dochodzenie roszczeń przed sądem jest

czynności prawnej, [w:] Z. Radwański, A. Olejniczak (red.), *Prawo cywilne – część ogólna*, seria: System Prawa Prywatnego, t. 2, 2019, Legalis, nb 71; R. Adamus, *Bezskuteczność czynności prawnej dokonanej na przedpolu przymusowej restrukturyzacji*, „Monitor Prawa Bankowego” 2023, nr 7–8, s. 69–70.

⁵⁹ Wyrok SA we Wrocławiu z 12 kwietnia 2019 r., sygn. akt I ACa 105/19, Lex nr 3221422.

⁶⁰ Szerzej: P. Sobolewski, *Cechy nieważnej bezwzględnie czynności prawnej*, [w:] K. Osajda, B. Borysiak (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, 2024, Legalis, nt 11.

⁶¹ Chodzi o postanowienia umowne przyznające stronie prawo do rozwiązania lub zmiany stosunku prawnego w związku z innym zdarzeniem niż wszczęcie przymusowej restrukturyzacji, podjęcie przez BFG decyzji w ramach przymusowej restrukturyzacji lub skutek takiej decyzji.

⁶² Zob. art. 158 ust. 2 u.b.f.g.

procesem długotrwałym i generującym wysokie koszty. Po drugie, ciężar udowodnienia korzyści, o której mowa w art. 146g pr. bank., spoczywa na banku przejmującym. Po trzecie w końcu, zmiana treści zobowiązania jest wyłącznym uprawnieniem banku przejmującego. Nie może tym samym dokonać jej organ nadzoru finansowego. Wyposażenie KNF w kompetencję do modyfikacji zobowiązań zaciągniętych przez bank przejmowany niewątpliwie zwiększyłoby efektywność procesu przejęcia. Warto zwrócić uwagę na to, że w przypadku wszczęcia przymusowej restrukturyzacji BFG jest uprawniony nie tylko do modyfikacji, ale i do jednostronnego rozwiązania umowy zawartej przez bank podlegający przejęciu. Wobec tego tym bardziej niezrozumiały jest fakt, że KNF nie może dokonać zmiany treści zobowiązania w drodze decyzji administracyjnej⁶³.

Z kolei wydanie decyzji w przedmiocie zastosowania instrumentu tymczasowej własności publicznej rodzi skutki prawne wskazane w art. 19e ustawy o rekapitalizacji. W pierwszej kolejności BFG traci prawo do podejmowania uchwał i decyzji w sprawach należących do kompetencji banku przejmowanego. Uprawnienia Funduszu w tym zakresie wygasają z chwilą określoną w decyzji o zastosowaniu instrumentu stabilizacji finansowej. Zgodnie z art. 19e ust. 1 pkt 2 ustawy o rekapitalizacji podmiot przejmujący prawa udziałowe banku zagrożonego upadłością obejmuje także zarząd nad jego majątkiem. Zastosowanie instrumentu tymczasowej własności publicznej powoduje ponadto wygaśnięcie prokur i pełnomocnictw, których udzielił bank podlegający przejęciu.

Zastosowanie instrumentu tymczasowej własności publicznej nie wymaga zgody właścicieli, dłużników ani wierzycieli podmiotu, który przejmuje prawa udziałowe banku zagrożonego upadłością. Jednakże w myśl art. 19e ustawy o rekapitalizacji podmiot przejmujący bank ma obowiązek dwukrotnego ogłoszenia decyzji o przejęciu praw udziałowych. Ogłoszenie to jest zamieszczane zarówno w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim, jak i w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Podmiot przejmujący bank na podstawie art. 19a ustawy o rekapitalizacji jest także obowiązany wezwać wierzycieli banku przejmowanego do zgłoszenia ewentualnych roszczeń. Wezwanie to nie dotyczy jednak wierzycieli z tytułu rachunków bankowych. Stosownie do art. 19e ust. 2 ustawy o rekapitalizacji wierzyciel może wystąpić z roszczeniem w terminie miesiąca od dnia ostatniego ogłoszenia dokonanego przez podmiot przejmujący bank. Co istotne, podmiot przejmujący bank w ramach zastosowania instrumentu tymczasowej własności publicznej nie ponosi odpowiedzialności ani za zobowiązania tego banku, ani za swoje działania, jeżeli są one konieczne do dokonania przejęcia⁶⁴.

⁶³ Tak słusznie: M. Bobrzyński, [w:] J. Dybiński (red.), op. cit., komentarz do art. 146g, nt 3.

⁶⁴ Zob. art. 19i ust. 6 ustawy o rekapitalizacji.

Uwagi końcowe

Przejęcie banku jest możliwe nie tylko na wczesnym etapie zagrożenia upadłością, ale i w sytuacji wystąpienia kryzysu systemowego. Wielość form przejęcia oraz zróżnicowanie warunków ich zastosowania przesądzają o tym, że ustawodawca uznaje przejęcie banku za podstawowy środek służący jego reorganizacji. Wydanie decyzji o przejęciu banku prowadzi do zmian w stosunkach wewnętrznych i zewnętrznych podmiotu przejmowanego, zapewniając efektywność wszczętego postępowania. Analiza dogmatyczna przeprowadzona w niniejszym opracowaniu pozwala sformułować kilka istotnych wniosków.

Po pierwsze, wydanie decyzji o przejęciu banku zagrożonego upadłością może być połączone z umorzeniem instrumentów kapitałowych. Przepisy u.b.f.g. przewidują szczególnie sposób umorzenia praw udziałowych, właściwy jedynie dla postępowania w przedmiocie przymusowej restrukturyzacji. Umorzenie to można zakwalifikować jako ingerencję o podobnych skutkach do wywłaszczenia. Możliwość umorzenia praw udziałowych banku przejmowanego jest uzasadniona charakterem przymusowej restrukturyzacji i koniecznością realizacji jej celów. Legalność takiego działania nie jest zależna od wypłaty słusznego odszkodowania. Odmienne niż ma to miejsce w przypadku umorzenia praw udziałowych, przejęcie banku na podstawie decyzji KNF wiąże się z obowiązkiem dokonania wypłat na rzecz akcjonariuszy banku przejmowanego. Ponadto przepisy pr. bank. wprowadzają, w ślad za regulacjami u.b.f.g., zasadę niepogarszania sytuacji akcjonariuszy i wierzycieli banku przejmowanego.

Po drugie, decyzja o przejęciu banku zagrożonego upadłością podlega kontroli sądowej. Norma kompetencyjna wynikająca z art. 103 ust. 5 u.b.f.g. wskazuje, że decyzję BFG może zaskarżyć przede wszystkim rada nadzorcza banku w restrukturyzacji. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 12 grudnia 2024 r. nie pozostawia wątpliwości co do pozostałych podmiotów uprawnionych do zaskarżenia decyzji BFG. Legitymację do wniesienia skargi posiadają również udziałowcy banku, których prawa majątkowe zostały umorzone, jego akcjonariusze, wierzyciele oraz kredytobiorcy. Skargę na decyzję BFG może wnieść także prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorstw. Powyższe znajduje zastosowanie również w przypadku przejęcia banku na podstawie art. 19a ustawy o rekapitalizacji. Natomiast jeśli przejęcie jest dokonywane na mocy decyzji KNF, legitymację skargową posiada rada nadzorcza zarówno banku przejmowanego, jak i przejmującego.

Po trzecie, w przypadku przejęcia banku na podstawie decyzji organu nadzoru finansowego wyłączna kompetencja do zmiany zobowiązań zaciągniętych przez bank podlegający przejęciu przysługuje bankowi przejmującemu. Bank przejmujący może ją zrealizować jedynie w drodze postępowania

sądowego, co generuje dodatkowe koszty. Z uwagi na to należy wnioskować *de lege ferenda* o przyznanie KNF kompetencji do zmiany zobowiązań, które zaciągnął bank przejmowany, z tym jednak zastrzeżeniem, że organ nadzoru finansowego powinien mieć możliwość wydania w tym przedmiocie decyzji administracyjnej.

Wykaz literatury

- Adamus R., *Bezskuteczność czynności prawnej dokonanej na przedpolu przymusowej restrukturyzacji*, „Monitor Prawa Bankowego” 2023, nr 7–8.
- Borsuk M., Klupa K., *Wyzwania prawne i strukturalne implementacji oraz stosowania przepisów dyrektywy BRR w zakresie instrumentu bail-in*, „Bezpieczny Bank” 2020, nr 4.
- Chojcka K., *Prawa strony postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji banku (resolution)*, „Finanse i Prawo Finansowe” 2019, nr 1.
- Chybiński R., *Bank zagrożony upadłością. Regulacje, procedury i instytucje w polskim prawie*, Wyd. UO, Opole 2024.
- Chybiński R., *Przejęcie przedsiębiorstwa jako środek przymusowej restrukturyzacji a przejęcie banku*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2020, nr 7–8.
- Dorociak M., *Interes publiczny w przymusowej restrukturyzacji*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2022, nr 1.
- Dumkiewicz M. (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, 2025, Lex.
- Dybiński J. (red.), *Prawo bankowe. Komentarz*, 2023, Legalis.
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022.
- Garlicki L., Zubik M. (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. 1, 2016, Lex.
- Gutowski M., Radwański Z., *Bezskuteczność czynności prawnej*, [w:] Z. Radwański, A. Olejniczak (red.), *Prawo cywilne – część ogólna*, seria: System Prawa Prywatnego, t. 2, 2019, Legalis.
- Ignatowicz J., Stefaniuk K., Wolter A., *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020.
- Jara Z. (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, 2023, Legalis.
- Kaliński M., *Zasada pełnego odszkodowania*, [w:] idem, *Szkoda na mieniu i jej naprawienie*, 2008, Legalis.
- Kaliński M., Krzywoń A., *„Własność” jako przedmiot ochrony na podstawie art. 21 ust. 1 Konstytucji RP*, „Przegląd Sądowy” 2015, nr 1.
- Kowalski A., *Przymusowa restrukturyzacja banku (resolution) w praktyce – przypadki Banco Popular Español, Monte dei Paschi di Siena oraz Banco Popolare di Vicenza i Veneto Banca*, „Monitor Prawniczy” 2018, nr 20.
- Liberadzki K., Liberadzki M., *Konstrukcja, zasady emisji i wycena hybrydowych papierów wartościowych na eurorynku*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Mik C., *Prawo własności w europejskiej konwencji praw człowieka*, „Państwo i Prawo” 1993, nr 5.
- Mikliński M., *Przymusowa restrukturyzacja banków – przegląd orzecznictwa*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2022, nr 2.
- Mikos-Sitek A., Zapadka P. (red.), *Prawo bankowe. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022.

- Olejniczak A. (red.), *Prawo zobowiązań – część ogólna*, seria: System Prawa Prywatnego, t. 6, 2023, Legalis.
- Osajda K., Lackoroński B. (red.), *Prawo spółdzielcze. Komentarz*, 2022, Legalis.
- Popiołek W., *Akcja – prawo podmiotowe*, C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Popiołek W., *Dobrowolne umorzenie akcji*, „Monitor Prawniczy” 2001, nr 17.
- Safjan M., Bosek L. (red.), *Konstytucja RP*, t. 1: *Komentarz do art. 1–86*, 2016, Legalis.
- Sierakowski B., Bobik W., *Przymusowa restrukturyzacja banku a postępowanie cywilne*, „Monitor Prawa Bankowego” 2023, nr 7–9.
- Sobolewski P., *Cechy nieważnej bezwzględnie czynności prawnej*, [w:] K. Osajda, B. Borysiak (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, 2024, Legalis.
- Sójka T., *Umorzenie akcji – rys porównawczy*, „Studia Prawnicze” 2002, nr 1.
- Sójka T., *Umorzenie akcji jako praw udziałowych akcjonariusza*, [w:] idem, *Umorzenie akcji*, 2004, Lex.
- Spyra M. (red.), *Funkcjonowanie banków spółdzielczych, ich zrzeszanie się i banki zrzeszające. Komentarz*, 2011, Lex.
- Szcześniak P., *Niepogarszanie sytuacji akcjonariuszy bądź członków banku lub jego wierzycieli w wyniku przymusowej restrukturyzacji*, [w:] J. Gliniecka, A. Drywa, E. Juchniewicz, T. Sowiński (red.), *Praktyczne i teoretyczne problemy prawa finansowego wobec wyzwań XXI wieku*, CeDeWu, Warszawa 2017.
- Szcześniak P., *Niezależność operacyjna organu przymusowej restrukturyzacji oraz zażalenie decyzji o wszczęciu postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji. Głos do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2024 r., C-118/23*, „Monitor Prawa Bankowego” 2025, nr 6.
- Szcześniak P., *Przejęcie banku zagrożonego upadłością przez przedsiębiorstwo publiczne*, „Państwo i Prawo” 2023, nr 10.
- Szcześniak P., *Środki przymusowej restrukturyzacji banku*, C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Szpringer J., *Odpowiedzialność BFG za szkody wyrządzone związku z pełnieniem roli organu przymusowej restrukturyzacji*, „Monitor Prawa Bankowego” 2018, nr 10.
- Torończak M., *Przejęcie banku – zagadnienia wybrane*, „Monitor Prawa Bankowego” 2019, nr 4.
- Trocha B., *Wpływ przymusowej restrukturyzacji (resolution) na postępowanie cywilne*, „Bezpieczny Bank” 2022, t. 87, nr 2.
- Zaradkiewicz K., *Instytucjonalizacja wolności majątkowej. Koncepcja prawa podstawowego własności i jej urzeczywistnienie w prawie prywatnym*, Biuro TK, Warszawa 2013.
- Zawadzka P., Zimmerman P., Sura R. (red.), *Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Komentarz*, 2017, Legalis.

Summary

The legal consequences of taking over a failing bank

Keywords: banking law, resolution, takeover of a failing bank, follow-up surveillance measure, temporary public property.

The aim of this article is to analyse the legal consequences of a decision to take over a bank at risk of bankruptcy. The acquisition of the bank is

possible not only as part of a resolution. This legal measure can be applied in the context of follow-up surveillance as well as in the context of a systemic crisis. Each of the admissible forms of acquisition of a bank has legal consequences for the holders of the share rights of the acquired bank, its creditors and debtors. The acquisition of a bank as part of a resolution may be combined with the remission of the bank's capital instruments. One of the conclusions drawn from the analysis is that remission does not constitute expropriation in the constitutional sense. The study also raises the issue of how the decision to take over the bank affects other proceedings involving it, as well as the differences in the scope of competences of the Bank Guarantee Fund (BFG) and the Polish Financial Supervision Authority (KNF) concerning modifying or extinguishing the liabilities of the acquired bank. In this aspect, an important conclusion is the need to provide the KNF with the competence to modify liabilities through an administrative decision. The considerations undertaken in the work also allowed for the conclusion that the group of entities authorised to challenge BFG's decision on resolution does not include only the bank's supervisory board, shareholders and creditors. Third parties are also entitled to file a complaint if the BFG's decision concerns them.